

Dintre multiplele înțelesuri ale substantivului **studium** — sensuri care pleacă de la ideea de muncă, cercetare, acțiune, ardoare și aplicație, pentru a ajunge la semnificațiile de sectă, doctrină, sau colegiu și corporație — aș reține aici patru sau cinci variante esențiale ale noțiunii, ce-mi par fundamentale pentru însuși destinul creației artistice și substanței artei în general. Așadar, printre altele, studiu reprezintă muncă mereu reluată și plină de grijă, ca și ardoare neîncetată, într-un prim sens, iar în altul, ceva mai adânc, deși el ne-ar apărea situat într-o ordine secundă a lucrurilor, aceeași stare de a fi a acțiunii creatoare, în calitate de studiu, reprezintă intenție care vizează ceva și putere a spiritului de a-și forma un mod propriu de a vedea, o opinie certă asupra lumii, ceea ce decurge dintr-o situație a firii mult mai profundă; ea derivă dintr-o atitudine ce are caracterul dorinței de viață și al încrederii în frumusețea luptei cu orizontul necunoscutului.

Prin urmare, **studiul este muncă mereu reîmprospătată, ardoare, intenție orientată, cu sens în ordinea ființării, opinie bine constituită și dorință profundă, de factura cuminenței intelectuale;** este dorința ce vrea să conducă la voința fermă de a instaura dialogul nostru autentic cu lumea.

Fiind acțiune mereu reconstituită, studiul poate fi, în acest înțeles, mai întâi, o unică încercare și o consfințire a clipei. Dar lanțul continuă. Clipa prezentă se leagă de o ordine ce se desfășoară într-o perspectivă viitoare a timpului. Și, ciudat lucru, timpul de mâine poate relua problemele duratei de azi. Momentul de astăzi este în măsură, deci, să devină o chestiune vitală și proaspătă, pentru încercarea ce se va defini, într-un chip stăruitor, mâine.

Dar **studiul e și ardoare.** Se spune îndeobște că arderea stă sub semnul demoniacului. Într-un anumit fel, lucrurile ar putea să se înfățișeze în acest mod. Dar subzistă o formă plină de seninătate a arderii lăuntrice și această ipostază a consumării interioare a ființei se situează sub semnul dimensiunii celeste. **Studiul, ca formă a manifestării ardorii, este, însă, înainte de toate, pasiune susținută și cu totul sinceră. Este stadiul pasiunii ce stă în deplin acord cu tine.** În acest înțeles, orice operă de artă este un studiu și un semn al ardorii ce a pătruns până în stratul lucrării și, mai ales, al pasiunii ce s-a consumat în spatele ascuns al întregii compunerii.

1978 | TITUS MOCANU | „Arta ca studiu”Catalogul expoziției STUDIUL 1, Timișoara, 1978

În calitate de intenție fermă de cercetare, opera de artă, ca studiu, reprezintă un teritoriu al proiectelor neîncheiate, cât și o regiune a așezărilor ample, a orânduiriilor împlinite cu rost, a tuturor lucrurilor, pentru ca, astfel, lucrurile intrate în atenția creatorului să capete sens, sub raportul existenței, și valoare, sub acela al expresiei. Cercetăm și, drept urmare, elaborăm studii, pentru a descifra zonele obiectivității, drumul ce ne leagă pe noi de asemenea zone și, mai cu seamă, facem toate acestea spre a ne înțelege pe noi înșine. Urmarea firească a unei atari atitudini este proiectul liber al sensibilității și al voinței noastre. Studiul apare, în aceste împrejurări, ca o formă specifică de mărturisire subiectivă. În fond, toate lucrările ce sunt prezentate în expoziția de față reprezintă asemenea intenții și astfel de manifestări ale tendințelor lăuntrice de proiectare liberă și mărturisire.

Ceea ce, până la urmă, constituie un fel de definiție a unui ansamblu compus din multe opinii. Într-adevăr, opera artistică, act de studiu, trebuie să poarte cu sine emblemele opiniei ce stă la temelia alcătuirii ei. Dușmanii opiniei sunt formulele prealabil constituite și starea de epigonie. Uneori artiștii sunt epigoni fără voia lor. Dar aceiași artiști, care, în intervale repetate ale vieții lor, refac drumuri compuse anterior, au și clipele lor de iluminare neașteptată și impresionant de personală. Asemenea clipe trebuie privite cu multă grijă și cultivate. Dacă studiul – epigonic – nu este tocmai o cercetare bine întocmită, întrucât el este un studiu în cuprinsul unui alt studiu, țâșnirea liberă, dă o clipă, țâșnire pe care adeseori o și uiți, pentru că nu ai siguranța duratei ei, poate fi abordat ca un adevărat studiu. Nu este o muncă lipsită de interes aceea de a inventaria, în primul rând, roadele și proiectele de o clipă. Putem găsi în urzeala lor discretă germenii marilor proiecte de opinie ce vor apărea în viitor.

De aceea îmi place să cred că expoziția actuală vrea să fie un mic inventar al unor atari momente de depășire artistică. Orice studiu reprezintă, de fapt, o treaptă pe scara proceselor de continuă depășire. Ne depășim pe noi înșine, ieșim din sferele cunoscute depășim știutul de ieri, pentru a construi viziunea modală de mâine. Iar studiul devine, astfel, un caz particular al construirii întregii opinii. Modul de a vedea se realizează, deci, pe trepte succesive, din noianul de opere artistice, privite ca studiu, sau din asemenea forme de exprimare a intenției și a voinței de cercetare a universului lucrurilor.

1978 | TITUS MOCANU | „Arta ca studiu”

Catalogul expoziției STUDIUL 1, Timișoara, 1978

Studiul ne apare, în acest loc, ca o autentică operă. Iar substratul subiectiv al orientării, mereu reînnoite, ca intenție spre actul de formulare a unei opinii artistice coerente, este spre dorința de împlinire a spiritului.

Năzuim să fim mereu altfel. Și aspirând către forme noi ale devenirii noastre interioare, facem din dorință un act permanent de studiu. A voi să parcurgi zonele necunoscutului, cu mijloacele proiectului liber al sensibilității, înseamnă să dobândești, mereu și mereu, noi forme ale încrederii în puterile creatoare de lume cu atribute artistice. **Studiul trădează, acum, a fi un act stăruitor al genezei spirituale.** Facem să se nască lumi ideale ale viziunii noastre estetice, pentru că nu avem altceva de ales. Pentru că suntem îndreptățiți de a ne exprima astfel, viața însăși e o neîncetată formă de naștere a gestului, de alcătuire a atitudinilor, de cercetare a raporturilor noastre cu lumea. **Viața, deci, e un permanent studiu.** Iar opera de artă ni se înfățișează acum drept moment concentrat al unei atari neîncetate mișcări a experienței umane. Operele de artă, ca stadii ale efortului omenesc sensibil, intră în acest lanț complex al experienței elaborate în preajma lumii. Este motivul pentru care putem afirma că lucrările din această expoziție sunt, fiecare, luate în parte, studii estetice, cercetări ale spiritului și, totodată, momente ale amplei experiențe umane.